

אפגניסתאן: מגעים לקראת הסדר

מפקיסתאן, התחייבות פקיסתאנית להפסקת אש ולכפיית תנאי הסדר על המורדים האפגניים הפועלים משיטחה. הסובייטים מבינים היטב שהסדר שיטחי מסוג זה לא יחזיק מעמד לאורך זמן. אנדרופוב מגלה חוסר סובלנות כלפי שליט אפגניסתאן מטעם הסובייטים, באברק קארמאל. הפלג של קארמאל במפלגה העממית הרמוקראטית של אפגניסתאן, הקרוי פארצ'אם, הוא אומנם אורתודוכסי פררסובייטי, אבל מידת השפעתו בקרב הציבור הינה מועטה ביותר. דווקא הפלג השני, חלאק, היה גדול ורב השפעה, ונשורותיו בלטו רוב המנהיגים הקומוניסטיים הכאריזמטיים.

קארמאל הגיע לשלטון על כידוני הצבא האדום, הוא מטבעו פשרן מובהק, ואין בו שמץ מרוח המהפכנות היודדת, שאיפיינה את קורמו. מדיניות הפיוס שלו כלפי המוסלמים, ככל שהדבר אופשר במהלך המרד נגד הפלישה הסובייטית, היתה בהחלט לרוחו של אנדרופוב. עם זאת סבור הנשיא הסובייטי שאין לקארמאל תכונות של מנהיג לאומי, הפופולאריות שלו בקרב בני עמו היא כשפל המרגה, ואם יש צורך להקריבו עבור הסדר נוח לסובייטים, הדבר ייעשה בכרוטאליות הרגילה, וללא היסוס.

פנייה למלך. הסובייטים הפתיעו את כל מי שעדיין לוקח את האידיאולוגיה הרישמית שלהם ברצינות, ופנו למלך האפגני המורה, מוחמד זהיר שאה, והציעו לו לעמוד בראש קואליציה רחבה, מעין ממשלת פיוס לאומית, שתקיים את הויקה האפגנית המסורתית לברית-המועצות. כל זאת, אפילו כמחיר של סילוק הקומוניסטים משלטון בילעדי באפגניסתאן, והפיכתם לסייעת מיעוט כממשלה לאומית. זהיר שאה, הגולה ברומא מאז הרחתו ב-1973, עדיין מהסס.

אנדרופוב ער מאוד לעובדה שראש ממשלת הודו, אינדירה גאנדי, אינה מעוניינת במיוחד בהסדר באפגניסתאן, שעשוי לשחרר את פקיסתאן מבעיות פנימיות רבות. יש בכך משום שינוי ברור בעמדה ההודית.

בעבר רצו דווקא הודים לפתור את הבעיה האפגנית בהקדם האפשרי, כדי לעצור את אספקת הנשק האמריקאית האדירה לפקיסתאן. כיום סבורים האסטרטגים בהודו, ששכרה של פקיסתאן יצא בהפסדה. ההסתבכות הצבאית, ובעיקר בעיית הפליטים האפגניים, פגעו בפקיסתאן והניעו את שליטה זיא חאק לצעדי פיוס כלפי הודו.

יוון: לא בדיוק

בעיה אידיאולוגית

המשבר הנוכחי בשיחות בין יוון וארצות-הברית בסוגיית הבסיסים האמריקאיים יתניים כנראה די מהר.

מנהיג פאסוק וראש ממשלת יוון, אנדריאס פאפנדריו, השמיע אומנם מאות נאומים אנטיאמריקאיים שוצפים, אבל התנאים שהציג לארצות-הברית אינם קשים במיוחד. פאפנדריו דורש, באורח מתוחכם ודיפלומאטי, ויאפשר את קיום הבסיסים כל זמן "שמצב הביטחון" ידרוש זאת.

אבל לדרישותיו האמיתיות של ראש-ממשלת יוון אין כל קשר לאידיאולוגיה. פאפנדריו רוצה נשק, ובכמויות גדולות, מארצות-הברית, כדי להרתיע את התורכים מתוקפנות כלפי

פאפנדריו עם נשיא קפריסין קיסריאנו תורכיה לחוד ונשק לחוד

שטחים יוניים, או נגד קפריסין. וואשינגטון, שהידקה את יחסיה עם המישטר הפאשיסטי בתורכיה, חוששת להענות לבקשות פאפנדריו. הרוסים מקווים, כמובן, שרונאלד רגן יסרב, ובכך ישחק שוב לירייהם, וירחוק את יוון לאזור ההשפעה הסובייטי. מומחים סבורים שלבסוף תסכים ארצות-הברית לספק כמויות מסוימות של נשק ליוון, תוך שיחוד התורכים באספקה עוד יותר מרשימה, ושפאפנדריו יאריך את החוזה להמשך קיומם של הבסיסים הצבאיים של ארצות-הברית על אדמתו, ויסתפק בתוריקה אנטיאמריקאית.

האידיאולוגים דורשים פעולה מיידית מטעמים אימפריאליים, ורוחים כל נימוק פרגמאטי השולל את ההתערבות הצבאית. לעומתם מגלים דווקא אנשי המודיעין והצבא והירות ומתינות, ומוכנים להביא בחשבון באורח רציני את הקשיים והסכנות.

ליאונרד ברז'נייב המנוח, כמו מנהיגים פוליטיים רבים אחרים, רחש הערכה קצת מוגזמת לאידיאולוגים שלו (משהו ממעמדו של ישראל גלילי במפלגת העבודה של שנות השבעים?). הוא הכריע את הכף, תמך בפעולה שהצילה אמנם את האפגנים ממעשי הזוועה של אמין, אבל סיבכה את הסובייטים עצמם בכעיות אין קץ.

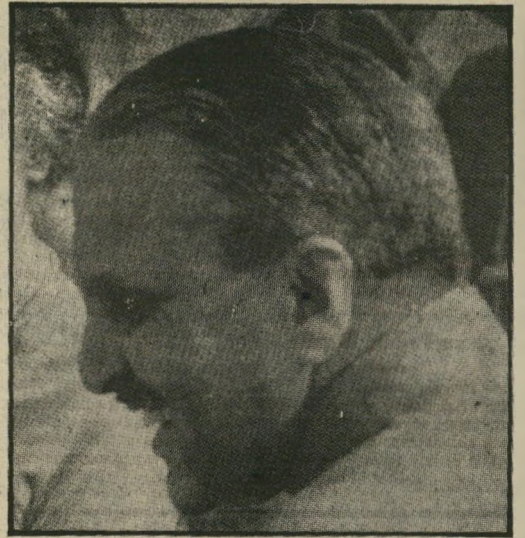
יתכן שהצעתו המקורית של אנדרופוב, לשלול כל סיוע מאמין ולגרום לנפילתו כאמצעים מודיעיניים (נוסח פעולות הסייאיא האמריקאי במרכזאמריקה), היתה הנבונה ביותר. אבל היא נדחתה, ובמקומה עד העולם לנוכחותם של 100 אלף חיילים סובייטים באפגניסתאן, לכעיית פליטים עצומה של יותר משני

מיליון גולים אפגניים בפקיסתאן השכנה, להקות רם הדריית בלתי-פוסקת, ולאובדן הויקה הסובייטית בדרום-מערב אסיה. **הסדר שיטחי.** כחודשים האחרונים, בעיקר מאז התערבותו הפעילה של אנדרופוב במשבר, מגלים משקיפים אופטימיות רבה, וסבורים שפיתרון הבעיה הוא קרוב יחסית. שרי-החוזק של פקיסתאן ואפגניסתאן נועדו בג'נבה, בעידוד סובייטי גלוי, ועיבדו יחד כמה עקרונות לפיתרון המשבר. נציג האו"ם, דייגו קורדובו, שתיווך בין שני הדיפלומאטים, רמו שקיימת כמעט הסכמה מלאה בין הצדדים.

שלושת העקרונות המנחים הם: נסיגה סובייטית בשלבים מארמת אפגניסתאן; החזרה הדרגתית של פליטים אפגניים

נשיא ברית-המועצות ומוזכיר המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, יורי אנדרופוב, השתייך למיעוט בהנהגת המפלגה, שהתנגד נמרצות לפלישה לאפגניסתאן בסוף 1979. אנדרופוב הבין, אומנם, שהסובייטים חייבים לחסל את שליט אפגניסתאן,

שליט פקיסתאן זיא חאק הסובייטים רוצים להפילו

הפיוולה אמין, שמעשי הטבח שלו בעשרות אלפי מוסלמים יצרו אוירה אנטי-סובייטית בעולם המוסלמי, ותסיסה בקרב המוסלמים בברית-המועצות עצמה. עם זאת גרס אנדרופוב, שהפלישה עלולה לסכך את הסובייטים בכעיות שאותן היא מבקשת למנוע. בעולם השלישי יראו כפולשים תוקפנים, המוסלמים יתקוממו, והמרידות בחלק הסובייטי של אסיה המרכזית תיגבר.

לעומתו התייצב האידיאולוג הראשי של המפלגה, מיכאל סוסלוב (שנפטר מאוחר יותר), ודרש פעולה סובייטית מיידית. סוסלוב האמין שברית-המועצות מתחילה לאבד את אמינותה כמעצמת-על. אפגניסתאן היתה תמיד מדינת חסות סובייטית. סוסלוב צפה שהעולם השלישי יגלה הבנה להתערבות באפגניסתאן, אחרי הנסיון המר עם פורעי החמארידו' בקאמבודיה.

דעימות בקרמלין, ערב הפלישה, היה ממש קלאסי.

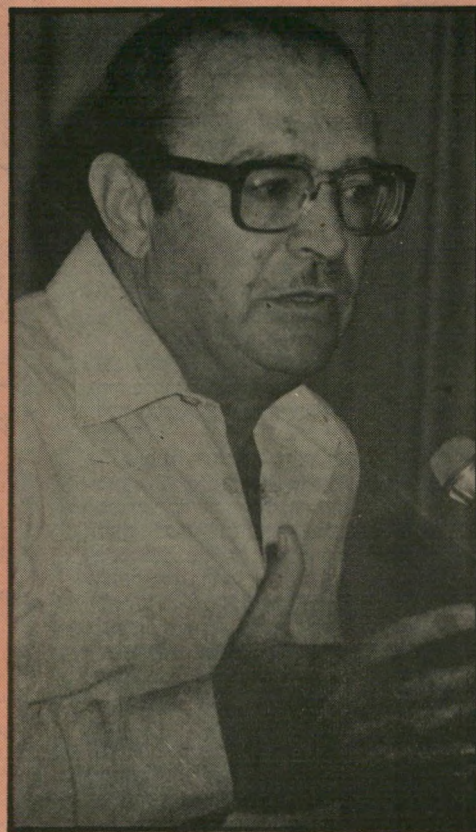
המאורע המגעיל

של השנה

הארץ מדווח לנו על ביקורו השבוע של ד"ר הנרי קיסינג'ר (הקצב מקאמבודיה), כאורחו של סגן-נשיא האוניברסיטה העברית והשגריר לשעבר, שימחה דיניץ (ראה יומן אישי). יש משהו אירוני בצירוף הזה. מנהיג יהודי חשוב מבריטניה סיפר השבוע לעולם קטן על ביקורו של דיניץ בלונדון בקיץ 1973, כחודשים לפני אסון יום-הכיפורים.

דיניץ היה אז עוזרה המסור של ראש-הממשלה גולדה מאיר, והתמחה בתירגום השקפת העולם הפרימיטיבית של גולדה לעגה מכובדת וקבילה בזירה הבינלאומית. נאמו של דיניץ לפני פורום יום ה' של הפדרציה הציונית הבריטית עדיין זכור לרוב המשתתפים, בעיקר בשל עיתויה, "דיניץ", מספר המנהיג הציוני, "נשא נאום שחצני, מלא ביטחון ושזור בהצהרות ירהב מקוממות, דיבורים בנוסח: הערבים לא יכולים לשתות את הנפט שלהם, סאראת לא יעז להלהם כי הוא יודע שיוכס כחרפה תוך שעות אחדות, גם סיני היא ארץ-ישראל, בימית יחיו מאה אלף יהודים עד סוף שנות השמונים, מבחינה סוציולוגית אין כנמצא עם פלסטיני". הם הוידהו היטב באוזני כל הפעילים הציוניים המסורים, שנכחו באולם, כשמיספר ההרוגים הישראליים במלחמת אוקטובר הגיע לאלפים.

עקשנות מטורפת. למרבה האירוניה, עסק כאותו קיץ עצמו אורחו של דיניץ בהכנות המדיניות והשיחות מאחורי הקלעים, שאיפשרו לנשיא מצריים, אנוור אל-סאראת, לתקוף את ישראל באוקטובר 1973. רוב המומחים לנושא קיסינג'ר (מעשיו ומחליו של שרה-החוקי-לשעבר יספקו תיזות למאות דוקטוראטים בעשרות השנים הבאות), סבורים שהוא היה האדריכל העיקרי של מילחמת אוקטובר, כדי לשבור את "עקשנותה המטורפת" של הנוסחית של דיניץ, גולדה מאיר. העובדה שקנוגייה זו עלתה בחייהם של אלפי ישראלים, מצרים וסורים, לא הויה לקיסינג'ר, שמעולם לא ייחס חשיבות כלשהי לחייהם. והיה אחר האחראים הראשיים לטבח הנורא באורחים חפים-מפשע בוויאטנאם ובקמבודיה. כולם עסוקים בפישעי ממשלת גנץ בלבנות, וקשה להאמין

שימחה דיניץ 100 אלף יהודים ביממה

שיקומו הורים שכולים ממילחמת 1973, כדי למחות בקול רם נגד המאורע המגעיל של השנה; נציג המחלל המדיני ומנצלו העיקרי, מופיעים יחדיו בפורום אקדמי מכובד, ובאין מכלים.